

(7- úterý večer)

1. Modlitby Frère Rogera. MODLIT SE V TICHOSTI SRDCE¹ – dokončeno pár týdnů před smrtí. Bratr Roger chtěl vyjádřit vlastní hledání Boha formou krátkých meditací. Četl je během poledních modliteb, které spojují bratry z komunity a účastníky setkání v Taizé... (Netřeba mnoho slov... nabídnout sebe... dát se... být sám sebou na nic si nehrát...) Často hrajeme hry – třeba na zbožného křesťana/ křesťanku – horlivého– přetíženého faráře/ farářku. (Hrát hry -role = to je podstata biblického pokrytectví – *hypokrysis* – hrajeme divadlo před Bohem i sami před sebou a před druhými... Musíme říkat moudré a svaté a duchovní „věci“ - odložit to a být sám sebou... Můj kamarád, který se jednou zúčastnil setkání s Friem Rogerem u Kaplanových v Praze ještě za komunismu, mi řekl, že nejvíc na něho zapůsobily oči Frère Rogera: „*On měl prostě oči uličníka*“. Já tomu rozumím tak, že on byl opravdu svobodný – opravdu sám sebou. Člověk žijící s Kristem, už nemusí nic hrát. Je opravdu svobodný. Jednoduchost a hloubka jeho modliteb mi přijde úžasná.

2. MARTIN BUBER Chasidská vyprávění.

JAK SASOVSKÝ ODŘÍKÁVAL PŮLNOČNÍ NÁŘEK

Rabi Léb byl muž mohutné postavy, jeho sílu však nahlodávala zákeřná choroba. Přesto každou noc vstával ze svého lože, i když byl večer předtím vyčerpán, silný a bdělý vycházel ze své světnice a modlil se nářek za Jeruzalém. Proto chasidé říkali, že se na něm zjevují slova Písni písní: ‚Hlas mého milého buší, neboť v něm jasně buší hlas truchlící šechiny a rozněcoval jej.‘

O zázračných půlnočních skutcích Sasovského se doslechl rabi Hirš z Rymanova. Když byl jednou u něj na návštěvě, schoval se a tajně ho sledoval. O půlnoci spatřil, jak si Sasovský oblékl selské šaty, vyšel na zasněžený dvůr, ze sklepa vytáhl pár velkých kusů dřeva, svázal je dohromady a hodil si je na ramena. Potom vyšel z domu a rabi Hirš ho sledoval až na konec města. Tam se rabi Móše Léb zastavil u jedné chudobné chatrče a dřevo shodil. Mrzlo, až praštělo. Rabi Hirš se přiblížil k zadnímu okénku a spatřil prázdnou světnici, vyhaslá kamna a postel, na které ležela žena, se zoufalým výrazem tisknoucí na prsa své novorozené dítě. A to už se ve světnici objevil i Sasovský a rabi Hirš viděl, jak k ženě přistoupil a rusínsky ji oslovil: „Mám tu pár kusů dřeva a nechci je nosit dál, nechceš je koupit? Dám ti je lacino.“ Žena odpověděla: „Nemám v domě ani halě.“ Rabi se ale nedal odbýt. „Pro peníze si přijdu jindy, jen si to dřevo vezmi.“ Žena odporovala znovu: „A co s ním budu dělat? Naštípat ho přece nemůžu, a navíc tu ani sekeru nemám.“ Sasovský řekl: „O to se postarám.“ Šel před dveře, vytáhl sekeru a dřevo naštěpal. A rabi Hirš slyšel, jak při tom štípání odřikává první díl půlnočního nářku, který nese jméno pramáti Rachel, a zachytil slova: ‚Vzbuď se, pozvedni se z prachu, zajatá Jeruzalémská!‘ Poté uchopil Sasovský dřevo, hluboce se sklonil, aby nízkými dveřmi mohl projít do světnice, a zatopil v kamnech. Zatímco strkal do kamen třísky, odřikával tichým hlasem druhou část půlnočního nářku, který nese jméno pramáti Ley, a uzavřel ho: ‚Smiluješ se nad Siómem, zdi Jeruzaléma znovu postavíš.‘ A ihned opustil dům a rychle odešel domů.

NAHOŘE A DOLE

Sasovský rabi ve svém domě hostil dva vynikající zpěváky, kteří však, jak není mezi zpěváky výjimkou, byli chlapíci velice domýšliví. Jednou uvařila žena Sasovskému kávu, ale dřív, než se stačil posadit za stůl, ti dva dobráci mu ji vypili a nalili do konvice vodu. Žena už pro něj nic jiného teplého k pití neměla, protože u nich nikdy nebylo ničeho nazbyt. Strašně se na ty dva budižkničemu rozzlobila a křičela: „Nač potřebuješ ty zpěváky, jsou tu jen pro zlost!“ Rabi odpověděl: „Svým krásným zpěvem probouzejí mé srdce tak, že je schopno zaslechnout hlas zpívajících andělů.“

BŮH A ČLOVĚK

Sousedce rabi Móšeho Léba umíralo jedno dítě po druhém a žádné se nedožilo roku. Jednou v cadikově domě vykřikla: „To není žádný dobrý Bůh, který dává člověku děti, aby mu je zase mohl vzít, to je krutý Bůh!“ Rabiho manželka ji napomenula: „Tak nesmíš mluvit. Musíme si říkat: Boží milost je nevyzpytatelná a co Bůh činí, dobře činí.“ „A přece ne,“ řekl rabi, který ten rozhovor zaslechl ze své světnice a nyní vyšel, „tomu se nesmíme poddávat. Seberte odvahu, paní, a seberte sílu: do roka porodíte syna, a toho já jednou doprovodím pod chupu.“ A tak se i stalo.

¹ BRATR ROGER Z TAIZÉ. *Modlit se v tichosti srdce. Sto modliteb.* Brno Cesta 2017 [orig. *Prier dans le silence du cœur*]

ZAPŘENÍ BOHA

Rabi Móše Léb řekl: „Na člověku není vlastnosti ani síly, která by byla stvořena pro nic za nic, a také všechny nízké a zavrženíhodné zvyky mohou být pozvednuty ke službě Bohu. Tak například pýcha — je-li pozvednuta, promění se ve velikou odvahu na boží cestě. K čemu však asi bylo stvořeno popírání Boha? I to lze pozvednout účinným skutkem. Neboť přijde-li někdo za tebou a chce, abys mu pomohl, pak ho nemůžeš odbýt jen zbožnou řečí: ‚Důvěřuj a sval svou nouzi na Boha‘, nýbrž musíš jednat tak, jako kdyby žádného Boha nebylo a jako kdybys to byl na celém světě jen ty sám, kdo mu může pomoci.“

MEDOVINA

Rabi Chajim z Cansu vyprávěl: „Když mi ještě nebyly ani tři roky, vypukl v mém rodném městě Brody veliký požár a moje kojná se mnou utekla do Sasova. Tam jsme zůstali přes poslední dny svátku Stánků. Rabi Móše Léb měl ve zvyku vyjít v den Radosti z Tóry s celou obcí před východem slunce na tržiště. Tam už byly připraveny stoly a lavice, aby se všichni mohli posadit, a rabi, buď požehnána jeho památka, vzal do ruky džbán s medovinou, chodil od stolu ke stolu a naléval. Na tržiště chodily i ženy a přihlížely. Tehdy byla mezi nimi i moje kojná a držela mne v náručí. Rabi pokynul ženám, aby maličko ustoupily. To udělaly a moje kojná s nimi. Já jsem se však trochu povytáhl a díval jsem se jí přes rameno. Díval jsem se dobře a pamatuji si ještě všechno, co jsem viděl.“

Jeden z poslouchajících cadiků se zeptal: „Vzpomíná si rabi skutečně přesně, jak natáhl hlavu přes rameno kojné?“ Rabi Chajim odpověděl: „Měl bych si vzpomenout. Dostal jsem tam krásnou dušičku, a kdybych ji býval později nepokazil, něco by z ní bylo. A tak mi tehdy dali tu vzpomínku na cestu.“

LÉČIVÝ TANEC

Rabi Móše Léb dostal zprávu, že jeho přítel rabi z Berdičeva onemocněl. O šabatu vyslovil několikrát za sebou jeho jméno a pomodlil se. Pak si obul nové safiánové boty, pevně je zašněroval a dal se do tance. Jeden cadik, který u toho byl, vypravoval: „Z toho tance vycházela neobyčejná síla, jeden každý krok byl ohromujícím tajemstvím. Dům se naplnil zvláštním světlem a ti, kdo přihlíželi, viděli s rabim tančit nebeské sbory.“

NEVĚSTIN TANEC

Jeden chasid vypravoval: „Byl jsem s mnoha dalšími hosty na svatbě vnuka rabi Móšeho Léba. Když se tanečníci seřadili k tanci kolem nevěsty, vskočil najednou do jejich kruhu muž v krátké selské haleně s krátkou selskou dýmku v ústech a tančil sám uprostřed nich. Už už jsem ho chtěl chytit za rukáv, protože jsem si myslel: ten člověk přece nemůže být při smyslech, když si dovolí vtrhnout do kruhu cadiků. Ale když jsem si všiml, jak ho všichni mlčky sledují, uklidnil jsem se. Později jsem se dověděl, že to byl rabi.“

TEĎ JE ČAS TANČIT

Jeden cadik, který nebyl daleko smrti, vstal a tančil. A poněvadž ho jeho blízcí, kteří stáli okolo jeho lože, chtěli zarazit, řekl: „Teď je čas tančit.“ A potom vyprávěl: „Když rabi Uri ze Strelisky jezdil po venkově a sbíral peníze na zbožné účely, dostal se také k sasovskému rabimu. ‚Peníze nemám,‘ řekl mu Sasovský, ‚ale trochu vám zatančuji.‘ Protančil celou noc a rabi Uri z něj nespouštěl oči, neboť v každém jeho kroku se skrývala božská intence. Když svítalo, řekl rabi Móše Léb: ‚Teď půjdu a vyberu na trzích a na ulicích trochu peněz.‘ Šel a vrátil se za dva dny. Když se ho ptali, kde byl, vyprávěl: ‚V mládí jsem jednou potřeboval peníze na vykoupení dlužníků a vyjel jsem na cestu s jedním chlapcem, který mi měl ukazovat domy boháčů. Ten chlapec se svého úkolu zhostil tak horlivě a s takovou chutí, že jsem požadovanou sumu brzy sebral. Z vděčnosti jsem chlapci slíbil, že mu zatančím na jeho svatbě. Když jsem teď přišel do města Zločov, uslyšel jsem veselou hudbu, šel jsem za zvukem a dověděl se, že ten chlapec zrovna slaví svatbu. A tak jsem tancoval a bavil se až doteď.‘ Proto říkám,“ připojil cadik, který to celé vyprávěl, „když od tebe přijdou vymáhat, je na čase tančit.“

JAK SASOVSKÝ POMOHL RODIČCE

Vypráví se: „V jedné vesnici ležela jakási žena již několik týdnů v bolestech, a hodina úlevy jí stále nepřicházela. Poslali tedy za Sasovským, aby jí vyprosil slitování. Posel přijel v hluboké noci do města, kde nikoho — ani cadika samotného neznal, a ve tmě nevěděl, kam se obrátit. Jen v jediném domě, ještě hořelo světlo. Zaklepal tam. Otevřel mu starý muž, pozval ho dál, nalil na posilněnou skleničku kořalky a nechal si od něj všechno vyprávět. ‚Dnes už je pozdě,‘ řekl mu potom, ‚lehni si tady a ráno tě zavedu k rabimu.‘ Dal mu najíst a připravil mu postel.“

Brzy ráno muž procitl a litoval, že v noci podlehl únavě a starcovu přemlouvání a věc odsunul. Tu k němu přistoupil jeho hostitel a řekl: „Buď klidný. Právě jsem se dověděl, že ta žena porodila zdravého chlapce. Jeď domů a řekni to jejím příbuzným. Až venku se ten muž dověděl, že je to rabiho dům. Ale neodvažoval se už otočit.“

CESTA ŽIVOTA

Rabi Móše Léb řekl: „Cesta tímto světem jde po ostří nože. Z jedné strany podsvětí, z druhé strany podsvětí, a cesta života vede mezi nimi.“

MÍSTO OHNĚ

Rabi Móše Léb řekl: „Oheň hledáš? Najdeš ho v popeli.“

HODINA

Rabi Móše Léb řekl: „Člověk, kterému z každého dne nepatří alespoň hodina, není člověk.“

SPOLÉHAT SE NA BOHA

Rabi Móše Léb řekl: „Jak snadné je pro chudého člověka spoléhat se na Boha — na co jiného by se měl spoléhat? A jak těžké je spoléhat se na Boha pro boháče — vždyť všechny jeho statky na něj volají: Spolehni se na nás!“

TŘI POKOLENÍ

Rižinský rabi vypravoval: „Když chtěl kdysi svatý Baalšemtov zachránit život jednomu smrtelně nemocnému chlapci, který se k němu připojil, dal si ulít čisté voskové světlo, donesl ho do lesa, připevnil na strom a zapálil. Pak odříkal dlouhé zaklínadlo. Světlo hořelo celou noc. Ráno byl chlapec zdravý. Když můj praděd Velký magid, žák svatého Baalšemtova, chtěl způsobit podobné uzdravení, neznal již tajemné napětí onoho zaříkávadla. Udělal tedy totéž co jeho mistr a zavolal jeho jméno. Dílo se zdařilo. Když chtěl takové uzdravení způsobit rabi Móše Léb ze Sasova, žák Magidova žáka, řekl: „Nemáme sílu, abychom to provedli. Ale budu ten příběh vyprávět, a Bůh pomůže. A dílo se podařilo.“

LÁSKA K IZRAELI

Ze všech vlastností svého učitele rabi Šmelkeho z Mikulova toužil rabi Móše Léb jen po jediné: po jeho lásce k Izraeli. A bylo mu jí také dopřáno v plné míře. Neboť když ležel dva a půl roku v bolestech, trýzněn svou těžkou chorobou, byl si jist, že to vše snáší pro obec izraelskou, a jeho bolest sice nepolevila, ale projasnila se.

SVATEBNÍ MELODIE

Kdysi vystrojil rabi Móše Léb svatbu dvěma sirotkům a postaral se o to, aby si ve svůj svatební den nepřipadali opuštění a ztracení. Když se nad nimi pozvedl baldachýn, obličej rabiho se rozzářil, neboť tento okamžik prožíval jako dvojnásobný otec. Poslouchal melodii hudebníků a řekl pak okolostojícím: „Kéž by mi bylo dopřáno, aby v den, který je mi určen, mne tato melodie doprovázela do domu věčnosti.“ Po mnoha letech – na tato jeho slova už lidé dávno zapomněli –jela jednoho zimního dne do Brodů na svatbu skupina muzikantů. Náhle se koně vzepjali a pádili dál tryskem. Nebylo možné je zastavit, běželi pořád rychleji, smýkali saněmi stále divočeji a slepě se řítili ke svému cíli. U jednoho hřbitova konečně zastavili. Hudebníci spatřili veliký dav lidí a ptali se na místo a na jméno mrtvého; když se dověděli, že je to rabi Móše Léb, vzpomněli si, jak před ním zamlada hráli na svatbě těch dvou sirotků. A v tu chvíli si i všichni ostatní vybavili tehdejší rabiho přání a volali: „Hrajte svatební melodii!“

PO SMRTI

Vypráví se: „Když rabi Móše Léb ze Sasova zemřel, řekl si: „Smrt mne zbavila všech přikázání — jak mám teď plnit boží vůli? Přemýšlel: „Jistě si Bůh přeje, abych byl potrestán za své nesčíslné hříchy. A hned se dal ze všech sil do běhu a skočil do pekla. V nebi se nad tím velmi znepokojili a pekelný kníže dostal ihned rozkaz: dokud bude Sasovský v pekle, oheň nesmí hořet. Kníže prosil cadika, aby se odebral do ráje, neboť v pekle není jeho místo a není možné, aby se tam kvůli němu zahálelo. „Je-li tomu tak,“ řekl Móše Léb, „nehnu se odtud, dokud všechny duše nebudou smět jít se mnou. Na zemi jsem vyplácel duše z vězení, nemohu je tedy nechat ani v tomto žaláři. A říká se, že se mu to podařilo.“

MEDVĚDÍ TANEC

Vypráví se: „Někteří z hostů, kteří byli na svatbě dcery rabi Šmelkeho ze Sasova, syna rabi Móšeho Léba, navštívili na zpáteční cestě rabi Mejra z Primišlanu. Horlivě se jich vyptával na všechno, co zvláštního na slavnosti viděli, a nechtěl se spokojit s ničím, co mu řekli, nýbrž ptal se znovu a znovu: ‚A co se stalo ještě?‘ Nakonec mu vyprávěli: ‚Během obvyklých tanců s ženichem a nevěstou náhle skočil do kruhu mohutný muž převlečený za medvěda, s medvědí maskou na obličej, a předvedl skvělý medvědí tanec. Všichni ostatní tanečníci se v úžasu zastavili a tleskali rukama do taktu. A, jako náhle přišel, tak náhle i zmizel. Nikdo ho neznal.‘ ‚Vězte,‘ řekl rabi Mejr, že to nebyl nikdo jiný než náš svatý učitel rabi Móše Léb ze Sasova, ochraňuj nás jeho památka, který se přišel potěšit se svými až z nejvyššího ráje.“

SRDCE SASOVSKÉHO

Rabi Bunam byl jednou tázán: „Znal jste nějakého cadika, jehož srdce by bylo zlomené a zkroušené, ale zároveň i zdravé a celé?“ Rabi Bunam odpověděl: „Takového cadika jsem znal. Byl to rabi Móše Léb ze Sasova.“

VĚČNĚ ŽIJÍCÍMU

V poslední hodině před smrtí spatřil rabi Šmelke ze Sasova u svého lůžka svého otce rabi Móšeho Léba a velkého učitele rabi Michala, magida ze Zločova. A zanotoval píseň: ‚Nádhera a věrnost věčně Žijícímu.‘ Když dospěl k verši ‚Vědění a řeč věčně Žijícímu‘, přerušil zpěv a řekl: „Když člověk dojde na konec a odnímá se od něj síla řeči i síla vědění, předává obojí, vědění i řeč, věčně Žijícímu.“

3. Meditace. Stejně jako při prvním setkání.